

«به نام خالق هستی»

ایترنت و جامعه

مؤلفان

دکتر محسن نیازی

(دانشیار دانشگاه کاشان)

محمد کارکنان نصرآبادی

(دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی رفاه اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی)

۱۳۹۰

سرشناسه: نیازی، محسن، ۱۳۴۴
عنوان و نام پدیدآور: جامعه و اینترنت / محسن نیازی، محمد کارکنان نصرآبادی
مشخصات نشر: تهران: سخنوران، رشدآوران، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ۱۵۶ ص.:
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۱۵۰-۴۱-۳
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه
موضوع: اینترنت -- جنبه‌های اجتماعی -- جامعه اطلاعاتی
شناسه افزوده: کارکنان نصرآبادی، محمد، ۱۳۵۴
رده‌بندی کنگره: ۸۵۱HM / ن ۹ الف ۱۳۹۰
رده‌بندی دیویی: ۳۰۳/۴۸۳۴
شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۷۴۸۱۹

انتشارات سخنوران

تلفن: ۶۶۴۷۶۳۰۶ - ۰۹۱۲۴۰۵۵۳۱۱ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

پست الکترونیکی: sokhanvaran_pub@yahoo.com

جامعه و اینترنت

تألیف: دکتر محسن نیازی - محمد کارکنان نصرآبادی

ویراستار: ربابه زمانی

ناظر فنی: مهدی محمودی

ناشر: سخنوران - رشدآوران

طرح جلد: احمد شهبازی

چاپ، لیتوگرافی و صحافی: فرسیما

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۹۰۰۰ ریال

تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۷۶۳۰۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

پیشگفتار..... ۱

۱

اینترنت و جامعه

مقدمه..... ۴
جامعه..... ۶
ویژگی‌های عمده جوامع انسانی..... ۸
اینترنت..... ۹
تاریخچه اینترنت..... ۱۱
الف. جهان..... ۱۱
ب. ایران..... ۱۳
کاربردهای اینترنت..... ۱۵

۲

رویکردهای نظری

مقدمه..... ۱۸
رویکردهای نظری..... ۱۸
امانوئل کاستلز..... ۱۹
تامپسون..... ۲۱
آنتونی گیدنز..... ۲۲
یورگن هابرماس..... ۲۲
دیوید رایزمن..... ۲۳
فردریک جمسون..... ۲۴
ژان بودریلار..... ۲۵
مکتب کارکرد گرایی..... ۲۵

۲۶.....	نظریه تجربه تأثیرات ترکیبی (فانک هوزر و شاو).....
---------	---

۳

اینترنت و روابط اجتماعی

۲۸.....	مقدمه.....
۲۹.....	روابط اجتماعی.....
۲۹.....	جامعه‌شناختی روابط اینترنتی.....
۳۳.....	اینترنت و روابط اجتماعی.....
۳۷.....	اینترنت و افزایش روابط اجتماعی.....
۳۸.....	اینترنت و کاهش روابط اجتماعی.....

۴

اینترنت و حوزه عمومی

۴۲.....	مقدمه.....
۴۳.....	تعریف حوزه عمومی.....
۴۶.....	اینترنت و حوزه عمومی.....
۴۷.....	نقش اینترنت در شکل‌گیری حوزه عمومی.....
۵۰.....	دموکراسی و اینترنت.....

۵

اینترنت و هویت اجتماعی

۵۶.....	مقدمه.....
۵۸.....	جامعه اطلاعاتی و تحول فرهنگی و هویتی.....
۶۱.....	هویت.....
۶۴.....	ابعاد هویت.....
۶۶.....	نظریه‌های اجتماعی هویت.....
۶۶.....	الف. رویکردهای گوهر گرا.....
۶۸.....	ب. رویکردهای سازه گرا.....

۶۹	 رویکردهای جدید
۷۰	 اینترنت و هویت

۶

اینترنت و امنیت اجتماعی

۷۶	 مقدمه
۷۷	 امنیت
۸۰	 امنیت اجتماعی
۸۱	 اینترنت و امنیت اجتماعی و ملی

۷

اینترنت و سرمایه اجتماعی

۸۸	 مقدمه
۸۸	 سرمایه اجتماعی
۹۱	 ابعاد سرمایه اجتماعی
۹۲	 سطوح سرمایه اجتماعی
۹۳	 نظریه‌های سرمایه اجتماعی
۹۳	 ۱. دیدگاه‌های کلان نگر
۹۴	 ۲. دیدگاه‌های خرد نگر
۹۴	 ۳. پیوند سطح خرد و کلان
۹۴	 نظریه پردازان کلاسیک و اولیه
۹۵	 نظریه پردازان معاصر
۹۹	 سرمایه اجتماعی و اینترنت
۱۰۰	 اینترنت و افزایش سرمایه اجتماعی
۱۰۲	 اینترنت و کاهش سرمایه اجتماعی
۱۰۳	 اینترنت و بارورسازی سرمایه اجتماعی

۸

زنان و اینترنت

مقدمه.....	۱۰۶
زنان و اینترنت.....	۱۰۹
رفتار اینترنتی جنسیتی.....	۱۱۲
اینترنت و روابط اجتماعی میان دو جنس.....	۱۱۴
اینترنت و نابرابریهای جنسیتی.....	۱۱۶
آسیبها و تجارب منفی اینترنت برای کاربران زن.....	۱۱۹
مزاحمت مجازی.....	۱۱۹

۹

اینترنت و جهانی شدن

مقدمه.....	۱۲۲
جهانی شدن.....	۱۲۲
اهمیت جهانی شدن.....	۱۲۶
تاریخچه و خاستگاه جهانی شدن.....	۱۲۶
ویژگی و تأثیرگذاری فرآیند جهانی شدن.....	۱۲۷
ابعاد نظری جهانی شدن.....	۱۲۹
جامعه اطلاعاتی.....	۱۳۰
اینترنت و جهانی شدن.....	۱۳۱

منابع

منابع فارسی.....	۱۳۸
منابع لاتین.....	۱۴۷

پیشگفتار

تغییر جامعه انسانی همواره به تحول نگاه و جهان بینی انسان از خویش و هستی و در نتیجه به تحولات حوزه ی "اطلاعات و ارتباطات" متکی بوده است. بشر در زندگی خویش، از گذشته تا به حال، همواره از سویی به دستاوردهای علمی خویش تکیه کرده است و از سویی در جریان ارتباط با طبیعت، تاریخ و جامعه قرار داشته و آن را ارتقاء بخشیده است و در عالی ترین درجه ارتباطات، یعنی ارتباطات انسانی، توانسته است در ساختن خویش از محصولات این تعامل استفاده کند.

در نخستین سال های هزاره سوم میلادی، تغییرات سریع و گسترده و عمیق حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات بر تمامی عرصه های زندگی فردی و اجتماعی بشر به صورت مستقیم و غیرمستقیم تأثیر گذارده است. در این دوره شاهد محوریت انسان و روابط انسانی در بسیاری از روندهای مؤثر در فناوری های نوین به عنوان محصول تعاملات اجتماعی هستیم. انسان امروز تا حد زیادی توسعه شکلی و کمی فناوری اطلاعات و ارتباطات را ماکول به توسعه و تعمیق روابط انسانی نموده است که این امر موجب امید مضاعف برای عبور از شرایط ابزار محورانه عصر پیشین است.

انسان امروز به یاری آگاهی از فناوری های ابزارها و رسانه ها و نیز محیط های تعامل اجتماعی به نوعی وارستگی و استقلال از ابزار دست یافته است و مطمئن است که فناوری های نوین به وظیفه خود مشغولند و نیازهای فعلی و آینده وی را برآورده می سازند و این اوست که باید از فراغتی که به دست آورده برای اندیشیدن و پیگیری خواسته های خویش که در تعاملات انسانی خلق می شوند بهره برد. انسان عادی عصر جدید، به بالاترین سطح تعاملات انسانی خویش امکان دسترسی و آنچه روزگاری با عنوان عمومی سواد، در اختیار نژاد و طبقه و کشور خاصی قرار می گرفت، در اختیار

دارد و فهم خویش را از خود و جهان بسط می‌دهد. انسان به مدد انقلاب اطلاعات و ارتباطات به چنین موقعیتی رسیده و از مسیر تقویت و تعمیق و توسعه ارتباطات انسانی به غنای بیشتر دانش و فرهنگ خویش کمک می‌کند. در واقع، روند سرسام آور افزایش حجم اطلاعات و ارتباطات، به نوعی عقلانیت ناشی از فهم و درک انسانی، فراتر از اندیشه‌های ابزاری پیشین، پیوند خورده است.

بستر اصلی این تعامل جهانی، ظرفیت عظیم و نامحدودی به نام اینترنت است. در اینترنت، هر روز، مرزهای مکانی، زمانی، فرهنگی، نژادی، جنسیتی، اقتصادی، و تا حدی زبانی بیشتر فرو می‌ریزد و فرصتی استثنایی برای انتخاب‌های آزادانه بشر در تمامی عرصه‌های فردی و اجتماعی و نیز فرهنگی، سیاسی و اقتصادی فراهم آمده است. خلق زبان مشترک جهانی در اینترنت هدف ارزشمندی است که در تکاپوی فناوری‌های موفق دیده می‌شود. زبان مشترک عکس و تصویر و موسیقی در کنار ارتقای ترجمه متون و ارتقای دانش ارتباطی پیشگامان جامعه مجازی، مبنای تعاملات انسانی در سطح بین‌المللی است. انسان هزاره سوم فرصت دارد علیرغم ناخرسندی قدرت‌های مقتدر جهانی و منطقه‌ای که به چارچوب‌های پیشین اعمال حاکمیت می‌اندیشند، مقتدرانه راه آگاهانه و آزادانه خود را به سوی آینده بگشاید و تجدید حیات دیگری را در تمدن و فرهنگ جهانی آینده بر مبنای اراده و خواست انسان بنما کند. درواقع تلاش علمی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی اخیر بشر، تلاش جمعی انسان در تاریخ است که ماهیت انسان، آزاد و تعاملی این عرصه، رمز حرکت آن است.

مؤلفان

۱۳۹۰